

YAVUZ BAYÜLKEN (TMMOB Sanayi Kongresi Yürütme Kurulu Üyesi)

Bütün Yollar Sanayiye Çıkar

Kalıplaşmış ve halkın diline yerleşmiş bir deyim vardır; "Bütün yollar Roma'ya çıkar" denir. Burada ne yaparsan nereye, nereye gider sen, neyi amaçlarsan tek bir "Hedefe yönelmek veya yönlendirilmek gerektiği belirtilmektedir. Çağımızda hedefler değişmiş ve yollar çatallanarak farklı odaklara çıkışlar hazırlanmıştır. Kimi New-York'a, kimi Moskova'ya, kimi Pekin'e kimi de Riyad'a ulaşmaktadır. Hırslar ve çıkarlara göre yol haritaları da farklı ülkeleri yüceltmektedir.

Ekonomide de bütün yollar sanayiye çıkmaktadır. Ancak artık bu amaç da farklı sektörlere yönlendirilmek üzere değiştirilmektedir. Kimi ülkelerde Turizm baş köşeye yerleştirilmekte, kimilerinde ticaret önemli bir odak haline getirilmekte, kimilerinde hala sanayi üzerinde durulmaktadır. İnşaat sektörünün süngüsü düşmüştür. Tarım ve hayvancılık gözlerden uzak tutulmaktadır. Günümüzde finans sektörü ekonominin tapınma mabedi durumundadır. Türev işlemleri ile finans sektörü en fazla kar getiren ve spekülasyonun en yoğun olduğu bir ekonomik alan haline gelmiştir. Ancak gözü doymaz, hırsı sonsuz, acımasız ve insafsız kapitalist sistem giderek türev araçlarla yoksulluğu, işsizliği, açlık ve yoksunluğu arttırmaktadır. Tüm dünya gelirinin %40'lık bölümü tepedeki %2 tarafından paylaşılmakta, en alttaki %20 yalnızca %1'le yetinmektedir. Küresel kapitalizmin adaleti (!) insanlığı bu noktaya getirmiştir.

Şimdi dönelim yeniden sanayileşmeye ve günümüzün neoliberal politikalarla hızlanan sömürü ve kölelik çarklarına: 2009 yılında dünyada ekonomi %0,6 küçüldü, gelişmiş kapitalist ülkelerde bu küçülme %3,2'ye ulaştı. İşsizlik oranları ABD'de %10 ve AB bölgesinde ortalama %9,5 oldu. Gelişmekte olanlarda %15'i aştı. 2009'da işini kaybedenlerin sayısı 40 milyonu aştı. Bütçe açıkları arttı, bütçe açığının GSMH'ya oranları ABD'de %11,5, Avrupa'da %6,9, gelişmekte olanlarda %17,2 oldu. 2010 yılı ortalarına kadar gelen veriler henüz toparlanmaya ilişkin işaretleri vermiyor. Kapitalizmin öncü kuruluşları (IMF, Dünya Bankası, v.s.) iyimser tablolar çizmekle birlikte geniş emekçi kesimlere "gül bahçesi" vaat etmiyorlar. Edemezler zira çıkar yol yalnızca tekeller ve yandaşları için geçerli, emekçiler için değil.

Şimdi gelelim Türkiye'nin ekonomik göstergeleri-

ne. 2003'ten bu yana neler oluyor ve 2010 yılı tahminleri nedir izleyelim.

Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi milli gelirin büyüme hızının 2003 – 2007 yılları ortalaması %6,9 iken, 2008 yılı ile birlikte hızlı bir küçülme görülmekte, 2010 yılında %3,7 büyüme oranı beklenmektedir.

2008 yılından itibaren bütçeden piyasaya yapılan destekler GSYH'nin %0,7'si ile %1,6'sı değişmektedir. Borç stoku, 2003 – 2007 yılları arasında GSYH'nin ortalama %26,5'i iken 2010 yılında %51'e ulaşacaktır. Bu durum ülkenin dış borç ve krediler ile ayakta kaldığını ortaya koymaktadır.

Yatırımları ele aldığımızda, 2003 – 2007 yıllarında ortalama GSYH'nin %23,2'si kadar yatırım yapılırken 2009'da bu oran %19,9'a düşmekte, 2010 tahmini ise %20,5 bulunmaktadır. Bu yatırımlarda kamunun payı %3,3 ile %3,8 arasında değişmekte, özel sektör yatırımları ise %19,9'dan %16,9'a düşmektedir. Sanayi yatırımlarının giderek azaldığı görülmektedir. Ülkenin büyüme hızının artması için toplam yatırımların GSYH'ya oranı %30'un altında olmamalıdır.

Milli gelir (GSYH) ve kişi başına milli gelirde 2009 yılında azalma olmuştur. 2010 yılında GSYH'nin 641 milyar USD'yi bulacağı öngörülmektedir. Teşvikli yatırımlar 2009'da 19,8 milyar TL civarında gerçekleşmiş olup, bu değer 2003 – 2007 ortalamasına yakındır. 2010 yılında 21,3

milyar TL'lik yatırım öngörülmektedir. Teşvikli yatırımların büyüme hızı 2003 – 2007'de %12 olup 2009'da %30 küçülme söz konusudur. 2010'da %7 büyüme tahmin edilmektedir.

Sanayide kapasite kullanma oranları ele alındığında 2009'da %68,9'a kadar düşmekte, 2010 yılında ise %71,3 öngörülmektedir. İhracat birim değer endeksi, 2003=100 kabul edildiğinde 2009'da 140 ve 2010'da 147 olmaktadır. Bu durum katma değeri düşük ürünlerin ihracatta ağırlıkla yer aldığını ortaya koymaktadır. Ara mali ithalatı birim değer endeksi ise yıllara göre düşüş kaydetmekte, sanayinin "ucuz ithal ara mali ve ucuz ihracat ürünü açmazı" varlığını sürdürmektedir. Bu göstergeleri dış ticaret ve cari işlemler dengesi ile birlikte ele almak, daha sağlıklı değerlendirme yapmamızı sağlayacaktır. Aşağıda söz konusu göstergeler aynı dönemler için ayrıca verilmiştir.

Tabloda ihracatın ve ithalatın 2009'dan itibaren azalışı ve 2010'daki tahmini artışı verilmiş, dış ticaret açığının 2010'da yeniden 47 milyar USD'ye yükselişi kaydedilmiştir. Cari işlemler dengesi 2009 yılında en düşük açığı (18,6 milyar USD) vermekte ve 2010'da yeniden artmaktadır. Bu durum cari açığın kronik hale geldiğini belgelemektedir. Nitekim dış borç faizleri dönem başında 8,4 milyar USD iken 2010 yılında 15,3 milyar USD'ye ulaşmaktadır.

Bu tabloda ihracatın ithalatı karşılama oranı

TÜRKİYE'DE EKONOMİK YAPI TEMEL GÖSTERGELERİ

Gösterge	2003-2007 Ortalaması	2008	2009	2010 (T)
GSYH Büyüme Hızı,	% 6,9	0,9	- 4,7	3,7
Destek Harcamaları / GSYH	% -	0,7	2,1	1,6
Borç Stoku / GSYH	% 26,5	39,5	47,0	51,0
Yatırım / GSYH	% 23,2	23,5	19,9	20,5
Kamu Yatırımı / GSYH	% 3,3	3,7	3,8	3,6
Özel Yatırım / GSYH	% 19,9	19,8	16,1	16,9
Sıcak Para Girişi	Milyon USD 11.070	5.470	- 7.912	4.605
Milli Gelir	Milyar USD 430	742	618	641
Kişi Başına Milli Gelir	USD 6.980	10.436	8.590	8.770
Teşvikli Yatırımlar (*)	Milyon TL 19.405	28.336	19.894	21.340
Teşvikli Yatırımlar Büyüme Hızı	% 12	9	- 30	7
Sanayi K.K.O.	% 81,2	78,1	68,9	71,3
İhracat Birim Değeri Endeksi (2003=100)	132	158	140	147
Ara Mali İthalatı Birim Değeri Endeksi (2003=100)	153	218	166	177

(*) 2009 ve 2010 teşvikli yatırımlarının %67'si Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerine yapılmıştır. Doğu ve Güney Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgeleri yatırımlardan %18 oranında pay aldı.
(T) 2010 yılı tahmini değerlerdir.